

Čís. 16007.

Třebaže se člen stavebního družstva nedomáhal změny stanov družstva, může ve sporu namítati, že stanovy odporují dobrým mravům.

Umožňuje-li se členům družstva spořením (splácením menších měsíčních bezúročných částek družstva) poskytnutí bezúročné zápůjčky na stavbu vlastního domku, jež se pak splácejí v menších měsíčních částkách, jest částky, které členové družstva, jimž zápůjčka byla poskytnuta, již dříve zaplatili, na tuto zápůjčku ve formě úspor postaviti ve smyslu ustanovení stanov na roveň zpětným stavebním půjčkovým splátkám.

(Rozh. ze dne 7. dubna 1937, Rv I 464/35.)

Žalobce, který vystoupil ze žalovaného stavebního a úsporného družstva, jehož členem byl od roku 1926, domáhá se na družstvu vrácení částek, jež jako člen splácel k tomu účelu, aby mohl dosáhnouti zápůjčky na stavbu domku. Žalované družstvo, uznavši zčásti žalobní nárok, namítlo, že částka 2.049 Kč 70 h není podle § 11 c) stanov dosud splatná, ježto podle tohoto ustanovení se vrácení vystouplým členům děje jen podle míry docházejících stavebních zápůjčkových splátek těch členů, kterým již byla poskytnuta bezúročná stavební zápůjčka, a že žalobci nepřísluší nárok na vrácení částky 468 Kč 30 h vůbec, ježto podle stanov žalovaného družstva připadá na režijní výlohy. Soud prvního stoluce zamítl žalobu co do částky 2.049 Kč 70 h pro tentokráte, co do částky 468 Kč 30 h zcela. Odvolací soud rozsudek prvního soudu potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

S právního hlediska uplatňuje žalobce hlavně to, že prý stanovy žalovaného družstva odporují co do účelu družstva a co do vystoupení členů z družstva a vrácení stavebních úspor družstevnímu zákonu č. 70/1873 ř. z. a dobrým mravům. Podle § 1 řeč. zák. musí býti účelem společenstva podporovati výdělek nebo hospodářství svých členů společným provozováním závodu nebo poskytováním úvěru a je tedy v soulase s tímto ustanovením § 2 stanov, podle něhož jest účelem žalovaného družstva opatřovati svým členům vlastní domy a podporovati spříživost svých členů. V § 5 č. 4 uved. zák. se stanoví, že společenstevní smlouva musí obsahovati podmínky zániku členství vystoupením, smrtí nebo vyloučením; úpravu zániku členství zůstavuje zákon celkem autonomní disposici. Rovněž na úsporách a zápůjčkách členů družstva kromě závodních podílů (§§ 76 a 78 řeč. zák.) nemá řečený zákon velkých předpisů a mohou býti smlouvou (stanovami) různě upraveny. Není proto správná žalobcova výtka, že stanovy žalovaného společenstva odporují v uvedených směrech řečenému zákonu. Co se týká tvrzení, že

stanovy odporují dobrým mravům, jest ovšem mylný názor odvolacího soudu, že se žalobce nemůže této výtky dovolávati, když se jako člen hlasováním nebo jinými vhodnými prostředky nepříčinil o náležitou změnu stanov. Skutečností, že smlouva odporuje dobrým mravům a že jest proto nicotná, může se smluvce vždy dovolávati, avšak jest souhlasiti s odvolacím soudem, že stanovy žalovaného družstva dobrým mravům neodporují. U žalovaného družstva jde o zvláštní způsob spoření jeho členů splácením malých měsíčních bezúročných částek (nejméně 50 Kč), kterým se jim časem umožní poskytnutí bezúročné zápůjčky 30.000 Kč na stavbu vlastního domku, kterážto zápůjčka se pak v malých měsíčních splátkách (150 Kč) splácí. Je zřejmé, že za tohoto stavu lze vystouplým členům, kteří nevyčkali, až se na ně dostane bezúročně stavební zápůjčky od družstva, vrátiti jejich složené úspory jen podle míry stavebních zápůjčkových splátek těch členů, kterým byla stavební zápůjčka poskytnuta, jinak by byl při hromadných výpovědech členů ohrožen finanční stav členů družstva a jmění členů družstvem spravovaného. Je proto nutno, aby vrácení úspor vystouplých členů bylo udržováno v rovnováze se splátkami členů, kteří bezúročnou zápůjčku obdrželi. Nelze proto vytýkati tomuto způsobu opatřování kapitálu pro bezúročné zápůjčky členům a vrácení úspor vystouplým členům, že by byl v zásadě v odporu s dobrými mravy. Částky, které členové družstva, jimž byla bezúročná zápůjčka poskytnuta, zaplatili na tuto zápůjčku již dříve ve formě úspor, nutno ovšem postavit na roveň zpětným stavebním zápůjčkovým splátkám těchto členů, neboť opačný výklad § 11 c) stanov v novém znění by byl v odporu s dobrými mravy, ježto by při něm bylo zůstaveno libovůli žalovaného družstva zadržovati vrácení úspor vystouplých členů, z nichž družstvo může pobírat úroky, aniž je musí vystouplým členům hraditi, a při tom si účtuje ještě všechny režijní výlohy. To by bylo ovšem zřejmé využitkování tísně těchto členů, kteří jsou, jak vychází ze stanov družstva najevo, vesměs lidé majetkově slabí. Podle výpovědi svědka Josefa B., účetního žalovaného družstva, a podle zjištění nižších soudů, byl stav ke dni 7. listopadu 1934 ve stavebním okrese moravskotřebovském tento: před žalobcem vystoupilo 27 členů, jimž se má na složené stavební úspory vrátiti celkem 16.915 Kč 60 h, vystouplým členům vrátilo žalované družstvo v letech 1927 až 1930 celkem 33.275 Kč 90 h, členové, kterým se dostalo od družstva bezúročně stavební zápůjčky, splatili družstvu celkem 49.733 Kč 90 h, z čehož připadá na režijní výlohy 10.711 Kč 25 h a na dřívější úspory 12.207 Kč 80 h. Když se tedy od částky těchto členů družstvem přijaté 49.733 Kč 90 h odečtou režijní výlohy 10.711 Kč 25 h, zbývá na přijatých splátkách 39.022 Kč 65 h, úspory vystouplým členům vrácené v letech 1927 až 1930 činí 33.275 Kč 90 h, takže zbývá 5.746 Kč 75 h, tedy částka, která nestačí na vrácení úspor žalobcových, ježto jej předcházejí vystouplí členové s celkovým nárokem na vrácení 16.915 Kč 60 h. V úvahu přichází z úspor žalobcových vůbec jen částka 2.049 Kč 70 h s příslušnými úroky, ježto další částka 468 Kč 30 h připadá na režijní výlohy, a nemá proto žalobce na vrácení této částky vůbec nároku.